

Na Filipinah se nahaja premog na raznih otokih, tako na pr. na otokih Negros, Cebu in Bataan, kjer so že ustanovljeni premokopi.

Na Japonskem se premogova produkcija jako množi, in vsako leto se izvozi premoga iz Japonske $2\frac{1}{2}$ milijona ton, največ ga je na otoku Kiusiju.

V Indiji (Nizozemski) so veliki zakladi v Mahakamu in Kutaju ter v južnem Borneo, jednako tudi v Salimbavu na otoku Java.

V Indo-Kitajski je ogromno premoga v pokrajinah Annam, Tokiu. Nadalje so premogovniki francozkih družb v Nongsonu, Hatonu in Nagotmi, ki izvozijo na leto do 15.000 ton premoga.

V Italiji ni nobenega premoga.

Na Kitajskem so ogromni zakladi premoga, po vsem cesarstvu dasi še po večini nedotakneni. Poglavitni ustanovljeni premogovniki so v pokrajinah Pečili, Šansi Šantung, Honan in Human. Najznamenitejša v tem pogledu je pokrajina Šansi, ki daje, dasi ob jako primitivnem izkoriščanju zakladov na leto 50.000 ton premoga. Tudi v pokrajini Šantung se koplje premog, vendar ne gredo globlje nego k večjem do 25 m, ker si Kitajci dalje ne upajo.

V Kolumbiji je malo premoga, ki bi se dal izrabiti, dasi so razsežni zakladi lesenega, še ne okamenelega premoga.

Na Peruvanskem so ogromni zakladi premoga; najmočnejši so v Cerro de Pasco, nadalje v Aucabu in v Hualgayoc.

Na Portugalskem so premogokopi v Pombi in na obeh bregovih reke Lugenda.

V Rumuniji je veliko premoga, žile so po mnogih krajih nad 20 čevljev debele, vendar se ne izkopava še v zadostni meri. Največje jame so v Margineanca, katere so last države.

V Rusiji se v zadnjih letih premogovstvo jako povzdignilo. Dočim je znašala produkcija leta 1882 le $\frac{3}{4}$ milj. ton, znašala je koncem 1898 $12\frac{1}{2}$ milj. Najbogatejši je na premogu Donecki distrikt v pokrajini Jekatarinoslav. Leta 1898 je delalo na 135 premogokopih tega distrikta 40 000 delavcev pod zemljo in 10.000 na površju. Produkcija je znašala že leta 1898 veliko svoto 7,458.000 ton.

V drugi vrsti je Dombrovska dolina, ki je izvozila leta 1898 — 3,827.000 ton premoga. Drugi že odprti ruski premogovniki so v Uralu, v Eskibastu pri Tusku in v Okvibulski v Kavkazu.

V Španiji se koplje premog v devetih pokrajinah s produkcijo $2\frac{1}{2}$ milj. ton na leto.

V Srbiji je najpoglavitnejša premogova zakladnica v deželah ob Donavi, po kateri se po ceni prevaža proti črnemu morju. Najbogatejši zakladi so pri Požarevcu, potem da tudi v Timoku pri Čuki.

Na Švedskem se izkopava najlepší premog na svetu in imajo tamošnji zakladi še to prednost, da so združeni

z velikimi zakladi neizgorljive gline, kar daje še posebno velikih dohodkov.

V Švici je jako malo premoga in se ga izkoplje k večjemu 1500—2000 ton na leto.

V Turčiji je mnogo premoga, a je še neodkrit. Poglavitni že odkriti zakladi so v Eregli, vendar se ga — že tu izkoplje do 176.000 ton na leto.

V Zjedinjenih državah Severne Amerike pa se izkoplje največ premoga na celem svetu.

Cela produkcija znaša 230,245.076 ton na leto. Več ko polovico te množine daje bogata Pensilvanija.

Iz teh podatkov je razvidno, koliko premoga se izkoplje na svetu, in kako je razvito premogovstvo v posameznih deželah, in koliko se nahaja tega kuriva v skorji naše zemlje. Vendar so tu omenjene le poglavitne države; mnogo je pa še krajev, kjer se nahaja veliko premoga, a se še ne izkopava v večji meri.

Če ravno pa se nahaja v zemlji še silnih zakladov premoga — veščaki so nekako izračunali, da je znanih zakladov premoga še kakih 700 milijard ton 700 tisoč milijonov — vendar je treba pomisliti, da ob toliki množini kuriva, kolikor se ga izkoplje vsako leto, mora istega polagoma vendar-le izmanjkati. In premog je vendar še poglavitno kurivo in gonilno sredstvo na vseh panogah industrijskega in socialnega življenja.

Kadar pa ga izmanjka, kaj — potem?



O vzreji telet.

Kadar bode pameten kmet hotel vzrejati tele, pomislil bode najprej, od kakšnega pokolenja izhaja ono. Ne velja — zlasti pri junicah — le lepo močno telo brez kakšne napake, temveč treba, da izvira ono iz vrste dobrih mlekaric. To lastnost pa tele dobiva navadno od očeta — bolj po redko od matere. Razume se torej, da je važna reč, kadar krave plemenimo, da jih ženemo k biku, ki je od pasme vrlih mlekaric. Še bolj splošno dobro je, da skrbimo za take plemenjake iste lastnosti. Na to pa se žal, pri nas pogosto rado pozablja.

Tudi se v govedoreji greši pogosto, ker se krave gonijo k mladim juncem, ki še nišo za pleme. In še te le prepogosto, ker med drugimi napakami v živinoreji ni mala ta, da nimamo dosti in sposobnih bikov! Krivda temu je na vseh straneh, kakor pri kmetih, tako tudi pri onih, katerim skrb bi morala biti pospeševanja živinoreje. Tako je žal pri nas več občin, ki ne dobivajo bika plemenjaka v zakup, tudi domače pri licenciranju radi prezirajo. Tako se baje zahteva za ta ali oni okraj določena barva bika, ki mora biti do pike dovršena! Bodi si truplo potem kakeršnokoli, prav radi barve je bil kmalu izvržen. Razume se, da je potem večina — če ne vsi — bikov izvržena, na kar je licenciranje svoje delo dovršilo! — Nasledek sledi kmalu.

Po takih, že večletnih poskušnjah pri licenciranju bikov opeharjeni kmetje nimajo več zaupanja, da bi jim v tem obziru „od zgoraj“ kdo še kaj pomagal. Ravnajo torej po stari navadi v tem obziru skoraj zadovoljni, da niso prej — kaznovani, nego podpirani! — To je slika, ki osvetljuje delovanje naše kmetijske družbe v tej stroki.

Pomagajmo si torej sami: Kakor smo že rekli, skrbimo kmetje sami vedno za kakega dobrega bika, ki naj odgovarja po telesni moči in pasmi (vrsti) zahtevam živinoreje. Pred vsem se varujmo spuščati preveč mlade ali po postavi predrobne bike k plemenu. Razume se lahko, da od takih ni pričakovati čvrstih in močnih telet.

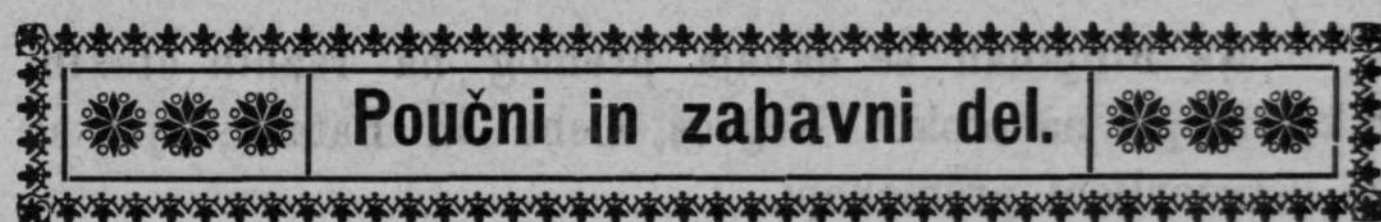
Dalje ne smemo pozabiti pri vzreji telet, da varujemo junice le od takih krav, katere nimajo kakšne napake. Tako postavim se nekatere težko oplemenijo, druge so v nevarnosti ob telitvi, nekatere se ne morejo z lahka otrediti in še več enakih napak. Največja napaka pa seveda je, če krava kratek čas in slabo molze, dočim dobra krava pri jednaki hrani dvakrat več mleka daje. Važno je torej, kakšno tele redimo, da se ne bomo trudili na pol zastonj. Da pa bomo imeli čvrsta teleta za vzrejo na razpolago, skrbimo, da si pridobimo pridne krave, katere plemenimo le z izvrstnimi junci, kateri zarod bode nam nesel največ dobička. Pohorski.

Lepa vinska posoda.

Nekateri gospodarji so tembolj ponosni, čim bolj plesniva in zamazana je njih vinska posoda na zunanji strani. Umevno je samo ob sebi, da nesnaga škoduje. Les ima namreč male luknjice, skozi katere dohaja k vinu zrak. Če je posoda z nesnago pokrita, mora k vinu tudi le neznažen zrak dohajati, kateri zrak pa vinu nikakor ne prija. Tako posodo vribaj najprej z ostro ščetjo jih operi z gorko vodo in jih posuši. Če se je posoda nekoliko posušila, namaži jo z navadnim kuhinjskim oljem in lesketala se ti bo, kakor bi bila likana. Lesk pa se ohrani mnogo časa. Olje varuje les prav dobro pred plesnobo, pa tudi obroči ti ne bodo rjaveli, če si jih namažal ž njim. Za krajcar olja ti zadostuje za navaden polovnjak. Poskusi in ponosen boš na svojo čisto posodo.

Kmetijske raznoterosti.

— V prosepah mlekarstva. „Kmetovalec“ naznanja: Gospod Doktorič, ki se je vrnil iz mlekarške šole v Dornu na Predarlskem, je zopet nastopil deželno službo mlekarškega navoditelja, kateremu bo pomagal praktično popolnoma izvežbani sirar gosp. Sieler iz Švice, katerega je istotako nastavil deželni odbor. Sedaj se bo zopet nadaljevala organizacija našega mlekarstva, zlasti s trgovskega stališča, in to v zvezi z goriškimi mlekarškimi zadrugami. To delo je prevzel gosp. potovalni učitelj za mlekarstvo v Tolminu, kateri bo kot izboren strokovnjak gotovo z uspehom deloval. Hvaležni moramo biti gospodu Ivančiču, ki se drage volje žrtvuje tudi za našo deželo.



Poučni in zabavni del.

Mlada bogatinka.

(Konec.)

Občinstva se kmalu nabere polna koncertna dvorona, občinstva vseh slojev in krajev: tržanov, okoličanov in sosedov iz bližnjih vasij, kakor je že pri veselicah na deželi. Ženski cvet je mnogobrojno zastopan, gospic je obilo število. No, koncem veselice — ples, to vleče! Točke na vspeh se pričnejo, na vrsti je že četrta točka, točka gospodične Hermine. Barve na nje obrazu se izpreminjajo na rosni travi, če jo obsije solnce, srce ji trepeče, kakor trepetna šiba v deroči vodi — da, skoro bi jo pustile na cedilu vse duševne in telesne moči, ali strah pred blamažo — če se umakne v zadnjem trenutku — jo ojunači, da stopi — na oder. Sedaj je pa spreleti taka vročina, da se sirota komaj zaveda — vender prične: „Domini. O vdova tožna“, — tedaj si je pa zaletel hud kašelj. — Gospodična Hermina je namreč rada veliko kašljala — in prekine za nekaj sekund, „zapuščena, Ti mati toliko sirot“, — zopet neznošen kašelj, občinstvo se spogleduje, „ki bol poznaš le, nič dobrot, o mati“ — te besede je izgovarjala lente, kuhala jo je vročina, kakor bi kuril pod njo, in poslušalci so ji plavalili v dvorani kakor v megli zaviti, deklamovalka ne zmore ni besede več in napravi finale v najljubšem ji jeziku v nemščini: „Slavno občinstvo, meni je slabo“ in izgine kot Mefisto z odra. V garderobi so že pripravili vode, tje privedejo onesveščeno sodelovalko, zmakajo jo, da teče voda po razgretem telesu kakor bi deževalo, zraven se pa jedni hudujejo, drugi se smejejo, občinstvo katero je ta prizor do kosti presenetil, ali pomiluje ponesrečeno deklamovalko, osobito tujci, ali se pa, posebno domačini, posmehuje, gospodična Hermina pa vzdihuje pod obilno mokroto . . . Pavza skoro preneha, točke se nadaljujejo in končajo srečno. Oficielni del se zaključi, prične se zabava, ples. Govorica se suče večinoma okolu današnje ponesrečenke, vse povprek se zanima za njo, za gospodično Hermino. Rabločutne ženske izražajo svoje sočutje:

„Ah, ubožica, kako jo je bilo sram“!

Prijateljice in znanke, ki jo natančneje poznajo, rekajo: „Prav je tej napihnenki ponosni, privoščim ji to blamažo“!

Moški mlaji se menijo ironično: „Cvet deklet, dična naša Hermina je pogorela, ha ha“. Skoro vsakdo je imel kaj pripomniti, zlasti pa prijatelji Lipovca, ki je seveda izvedel za nocojšno namero gospodične Hermine.

Ne dolgo po otvoritvi plesa zašumi po dvorani pozornost vseh plesalcev in plesalk se obrne na ravnokar vstopivšo gospico Hermino. Nezgoda jo je sicer potrla, toda plesa, prilike, da spozna trgovca noče opustiti nocoj in vstopi v vrsto plesalk. Zavrti se s tem in onim, toda